

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xxxiiij. De excommunicationibus ad religiosos in iure spectantibus, quae
nulli reseruantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

Card. in Clem. 1. de usur. & Bald. in quodam consilio, quod incipit, Inter Iudeos, & est communis DD. ut constat.

18 Sexto. Tempus trium mensium incipit currere a publicatione, ex glos. in d. c. usurarum, in verbo tres menses, & Syluest. vbi supra, § Tertio.

19 Septimo. ex glos. in d. c. usurarum, in verbo, Ad finus. Syluest. & Tabiena locis allatis, & Anton. vbi supra, si locans ignorat ipsam esse usurarium, probabilis ignorantia ipsam excusat, ex quo autem scit, debet illum expellere, quod verum est quando locauit ignoto, vel etiam voto, qui usuras exercere non consuevit.

20 Octavo. Requiritur ad hanc penam incurrendam, ut locet ad exercendum sensus actualiter, vel virtualiter, & idem si alio quocunque titulo eidem concedat ad sensus exercendum, scilicet si titulo pignoris commodati, depositi, & huiusmodi, in quibus non transfertur dominium; & idem si donet, aut vendat ad hoc, id est, ad exercendum sensus, quia tales sunt tituli, ff. pro donat. C. de vsucap. pro donato, & pro empr. Nam verbum *concedat* est verbum generale. Dixi *Ad sensus exercendum*, quia non sufficit locare ad habitandum, licet in alia domo sensus exerceat, quia textus dicit, *Ad sensus exercendum*, & constitutio est penalit, & consequenter restringenda.

21 Septima excommunicatio habetur in Clem. vnica, de consanguinit. & affinita. [vbi Clerici in ordinibus Sacris constituti matrimonium contrahentes, excommunicantur.]

Canonis huius materia est Sacrilegium matrimonium. Quoad personas est particularis cōplectit. n. solos Clericos in Sacris constitutos. Quoad actiones vero vnam tantum reperitur, scilicet: contrahere matrimonium Nec a talibus pratendi potest ignorantia. Quamuis, ut notant glos. in d. Clem. in verbo, *contrahentes* & Astenfis, par. 2. lib. 7. titu. 2. Casu 81. & Syluest. verbo, excomm. 9. §. Quadragesima prima, versio. Nono vbi esset probabilis ignorantia, ut in ordinato ad Sacros in amentia, vel dormitione, etiam eo casu quo character imprimitur, vel intra pubertatem, non esset locus huic pena. De qua re plura DD. citati, & Angel. verbo, excommu. 7. casu 41. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 34. Tabiena verb. excommu. 5. casu 39. Caiet. verbo, excommu. cap. 47. Nau. in Man. c. 27. nu. 141. §. Quadragesima. & Sebast. Medices par. 2. Summa titu. 9. quaest. 78. nu. 120. tradunt & nos infra multa alia de laicis agentes adducemus.

22 Octaua excommunicatio habetur in Extravagan. vnica. Pauli Papae II. sub titulo, De rebus Eccles. non alien. [vbi Clerici & religiosi, qui bona Eccles. vel alienant, vel ultra triennium, aut hypoteca, aut feudo, aut Emphyteusi subijciunt, vbi iure non permittitur, praeterquam quod talis alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio, & infuedatio nullius sint momenti, tam alienantes, quam res, & bona praedia recipientes, ipso facto excommunicatio nem incurrunt.]

Canonis huius materia, ut ait Caiet. verbo, excommunicatio, cap. 75. est Sacrilegium circa alienationem reru Eccles. Quoad personas continet quoad hanc excommunicationis penam Clericos, & religiosos: Actiones vero duas continet, scilicet locare, & locata recipere. Vbi Caiet. & Sebastianus Medices, in Summa par. 2. titu. 9. q. 78. nu. 8. notant tres casus licitos esse.

Primus est, locationis, & conductionis intra triennium

Secundus est, Emphyteusis habens tres condiciones, scilicet in casibus iure permittis; & de bonis solitis ab antiquo dari in Emphyteusim; & cum euidenti vtilitate Eccles.

Tertius est, alienationis fructuum, qui seruando seruati non possunt, ut frumentum, vinum, & huiusmodi, in his enim tribus non incurrunt excommunicatio. Addunt autem Caiet. vbi supra, & Nauarr. in Manual. cap. vigesimo septimo, num. 149. §. Quinquagesima secunda, & numero 150. Extravagantem hanc in paucis dicit esse receptam, & consulenda est praxis; plura de hac alienatione bonorum Eccles. statuit Concil. Trident. sess. 15. de reform. cap. 11. vbi statuit inter alia, ut nulla loca-

rio valeat anticipatis solutionibus in praedictum succelfortum.

23 Nonae excommunicatio habetur in Extrav. II. & Extrav. III. Ioannis Papae XXII. sub Rubrica de Maior. & obed. vbi Episcopi, ipsiusque superiores ad Romanam Curiam venientes si inde absque Romani Pontificis licentia discesserint, tam ipsi, quam illos receptantes excommunicati sunt.

24 Decima excommunicatio habetur in Extravagan. Sancta Romana. Ioannis Papae XXI. sub titulo, De relig. domib. [vbi excommunicantur Episcopi, & eorum superiores, & alij Praelati quicunque, si ritum habitumue Fratrum Bifochorum, siue Beguinorum permittant.] Cuius etiam meminerunt S. Anton. 3. par. tit. 25. c. 45. & Caiet. verbo, excommunicatio, c. 5. & Sebastianus Medices part. 2. Summa, tit. 9. q. 78. nu. 25.

De excommunicationibus ad Religiosos in iure spectantibus, quae nulli referuantur. Cap. XXXIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Religiosi omnes de claustris suis ad leges, aut Medicinam audiendam exeuntes quando excommunicationem incurrunt.
- 2 Religiosi in proprijs monasterijs leges, aut Physicam audientes, vel legentes, in excommunicationem non incurrunt.
- 3 Religiosus exiens Monasterium causa honorandi amicum suum incipit lecturam de legibus vel de Medicina, excommunicationem non incurrunt.
- 4 Tempus non limitatum quoad suum principium, tunc principium habere censetur, quando prohibita transgressio incipit.
- 5 Religiosus nouae habitum assumens, aut ordinem nouum sine Papae licentia adinuenientes, excommunicati sunt.
- 6 Habitum nouum accipiens, ut per se solitarius, tanquam beremita, in domo sua, vel alio degat, excommunicatione non incurrunt.
- 7 Religiosi habitum suum temere dimittentes, excommunicationem incurrunt.
- 8 Habitum dimisso temeraria ad boni viri arbitrium iudicari debet.
- 9 Habitum Religionis sua ex causa rationabili abscondens, nec peccat, nec excommunicatus est.
- 10 Habitum suae Religionis sine causa, vel ob causam malam abscondens, excommunicationem non incurrunt.
- 11 Habitum dimittens cum intentione eum non reassumendi quando peccet, & excommunicetur.
- 12 Habitum Monacho, etiam in lecto, & quouis alio loco annexus esse debet.
- 13 Habitum ex iocosa leuitate ad horam dimittens, nec excommunicationem incurrunt, nec mortaliter peccare censentur.
- 14 Habitum dimittens, ut melius dormiat, aut quiescat, vel ut pulices queerat, aut pisceatur, in excommunicationem non incidit.
- 15 Habitum dimittens cum intentione reassumendi ob causam illicitam, quando peccet, & excommunicationem incurrunt.
- 16 Derelicta res esse non dicitur, nisi quando reassumit non intenditur.
- 17 Transiens a sua religione ad aliam etiam illicito, habitum suae religionis temere dimittere non censetur.

- 18 Religioſi accedentes ad quæuis ſtudia literarum, ſine Prælatorum ſuorum licentia, in excommunicationem incurrunt.
- 19 Religioſi accedentes ad ſtudia Theologiæ ſine licentia ſuorum ſuperiorum excommunicationem incurrunt.
- 20 Abbas ſine conſenſu conuentus licentiam ſuis exeundi ad ſtudia dare non poteſt.
- 21 Regularis ad loca Religionis ſuæ ubi eſt ſtudium pergens, ſine Prælati licentia, excommunicationem non incurrit.
- 22 Abbas vadens ad Scholas ſine licentia ſuperioris ſui: in excommunicationem non incidit.
- 23 Epiſcopus circa Monaſteria non exempta, licentiã ad eundem Scholas ſine conſenſu ſuperioris conuentus, dare nequit.
- 24 Religioſi adminiſtrationem, vel beneficia non habentes, qui noualium, aut alias decimas Eccleſiis debitas, & ad eos non ſpectantes, ſibi uſurpare præſumunt, excommunicati ſunt.
- 25 Religioſi non ſoluentes decimas, dummodo alijs ut ſoluant, non prohibeant, excommunicationem non incurrunt.
- 26 Monachi ad Curias Principum ſine licentia ſpeciali ſuorum Prælatorum ſe conferentes, ut damnum aliquod ſuis prælatiſ, aut Monaſterijs inferant, excommunicati ſunt.
- 27 Religioſi intrantes Curiam Principum cum licentia Prælati, ſi ad damnificandum intrent, excommunicationem incurrunt.
- 28 Monaſterium ſine licentia Abbatum, intra ſepta Monaſteriorum arma tenentes, excommunicationem incurrunt.
- 29 [Armorum] appellatione quæ nam ueniat intelligenda.
- 30 [Septa Monaſterij] quænam loca comprehendunt, aut ſignificent.
- 31 [Arma tenere] quis dicendus ſit, ad hoc ut in cenſurã contra tenentes arma, incidere cenſeatur.
- 32 Beguinarum ſtatum aſſumentes, aut aſſumptum ſectantes aut eas admittentes excommunicati ſunt.
- 33 Beguina quænam dicende ſint, & de quibus rebus diſputare ſolebant.
- 34 Religioſi, aut Religioſe matrimonium contrahentes, excommunicationem incurrunt.
- 35 Religioſi Mendicantes, abſque Romani Pontificis licentia loca de nouo recipientes, quando excommunicationẽ incurrunt.
- 36 [Mendicantes] qui propriè dicendi ſint.
- 37 Mendicantes loca noua acquirentes, aut vetera mutantes, quando incurrant excommunicationem.
- 38 Noua loca, ſeu domos nonas acquirere, quis cenſendus.
- 39 Religioſi a ſolutione Decimarum debitarum, aliquos retrahentes excommunicationem incurrunt.
- 40 Religioſi retrahentes a ſolutione Decimarum, ut excommunicationem incurrant, quæ requirantur.
- 41 Religioſi conſitentibus ſuis conſcientiam de ſoluendis decimis facere negligentes, ſi in tali negligentia prædicare præſumant, ipſo factõ excommunicationem incurrunt.
- 42 Religioſi, ut excommunicationem in tali negligentia prædicantes incurrant, quæ requirantur.
- 43 Religioſi ſcienter conſitentibus ſuis conſcientiam facere de ſoluendis Decimis omittentes ab officio prædicationis ſuſpenſi ſunt.
- 44 Religioſi interditi Eccleſiæ Cathedrali, ſeu matricis non obſeruantes excommunicantur.
- 45 Religioſi, ut excommunicationem in non obſeruando in-

terdictum Eccleſiæ matricis incurrant, quæ requirantur.

- 46 Matrix Eccleſiæ, quænam dicenda, & quare ſic appelletur.
- 47 Metropolitana Eccleſiæ reſpectu interditi provincia, an Matrix dici poſſit.
- 48 Religioſi interditi non ſeruantes, quod nec Matrix Eccleſiæ obſeruat, licet excommunicationem non incurrant, alijs tamen pœnis ligantur, & quænam ille ſint.
- 49 Religioſi Mendicantes, Eccleſiarum parochialium reſtores, pacem inter ſe factam violantes, excommunicati ſunt.

Prima excommunicatione contra religioſos lata, & ſenſu reſeruata, habetur in cap. Non magnopere, & ca. Super ſpecula. Ne Clerici vel monachi; [ubi religioſi omnes tacitè vel expreſſe profeſſi, de clauſtris ſuis ad audiendum Leges, vel Phyſicam exeuntes, & intra duos meſes ad clauſtrum non redeuntes, excommunicati ſunt.]

Canonis huius materia eſt curioſitas legum Ciuiliũ, & Medicinæ; Continet autem duas actiones ſubordinatas, ſcilicet exire clauſtrum, & audire per ſpacium duorum meſium. Ad cuius intelligentiam Notanda ſunt iſta ex Panor. in d. c. Non magnopere, & c. Super ſpecula, Palud. 4. d. 18. quæſt. 3. art. 1. verſ. Quintus. Summa Aſenſi, par. 2. lib. 7. titu. 2. caſu 27. Angel. verbo, excommunicatione, 7. caſu 6. Sylueſt. verbo, excom. 9. nu. 22. §. Sexta. Tabiena, verbo, excom. 5. caſu 22. Caietan. verbo, excommunicatione, cap. 50. Nauar. in Man. capit. 27. num. 116. §. Sexta, & Sebaſtiano Medices par. 2. Summæ, titu. 9. quæſt. 78. numero 113.

Primo ad hanc incurrendam requiruntur tria, Primo, ut exeant clauſtra Monaſterij; Secundo, quod exeant intentione audiendi; & interueniat auditio, Tertio, quod intra duos meſes non redeant ad clauſtrum. Vade ſi in proprijs Monaſterijs, aut domibus audiunt, vel legunt diſctas ſcientias, non ligantur hiſ pœnis, quia textus loquitur de exeuntibus Monaſterium, & ideo locũ habere non debet in non exeuntibus, ſed ſtudentibus, vel legentibus in clauſtro, cum conſtitutio hæc pœnalis ſit, & ideo non amplianda, ſed reſtringenda, maxime cum cauſa impulſiua huius Cõditionis fuerit ne, religioſi extra Monaſteria uagarentur. Immo (ut ait Caiet.) qui hæc audiret extra clauſtrum, ſic quod lectio quidem auditur extra clauſtrum, ipſi tamen habitant in ſuo clauſtro, non incurrunt hanc pœnam; Quia iſti non exeunt clauſtra, ut habitent extra clauſtrum, in qua ſignificatione textus accipit, exire de clauſtro, ut patet ex hoc, quod duorum meſium ſpacium datur deuidi ad clauſtrum.

Similiter, ſi quis clauſtrum non cauſa, & intentione audiendi has ſcientias interdicitas, ſed ex alia cauſa honeſta rationabili, & permiſſa exiret, licet poſtea audiat iſtas ſcientias et ultra duos meſes, niſi poſtea mutato animo ſtaret extra monaſteriu propter iſtas ſcientias principaliter, non incurrit hanc pœnam, ex Panor. in d. c. Non magnopere, nu. 9. Angel. cit. nu. 3. Sylueſt. ubi ſupra, nu. 22. & Tabiena, §. Tertio, Quia textus fundat ſe ſuper exitu Monaſterij cauſa au.

ADDITIO.

Adde. Et in hunc locum facit ſimile, quod conſiderat Ant. Nald. in quæſt. Pract. verbo, Monialis, num. 15. de ingreſſu clauſuram monialium, cum debita quidem licentia, & ex iuſta cauſa, ſed ibi notabiliter commorante ob colloquia vana ſeu alias illicita peragenda, qui non eua deret cenſuram, contra clauſuram violatam, a iure interdictam. Et aliud ſimile habes ſupra in bulla cœnæ Domini cap. 8. nu. 7.

sa audiendi has scientias, & pena non sunt extendenda. Si vero exiret causa audiendi has scientias; & illis studet; & non redat intra duos menses, penam huius Canonis incurret. Si vero exeat ea intentione, sed intra duos menses recurretur ad claustrum, etiam si sepius eas scientias audierit, non erit excommunicatus; sicut nec excommunicatus erit si post exitum hac de causa mutato proposito audiat Theologiam, vel Canones etiam ultra duos menses, respectus requirens regressum intra duos menses, respectum habuit ad effectum ipsum audiendi, vel ad perfectam veritatem propositi prioris, quae erat causa rati extra monasterium. Similiter non est excommunicatus qui egreditur Monasterium causa honorandi amicum suum incipientem lectionem de legibus, vel de Medicina, & audiat eum, si redeat intra duos menses.

Secundo Tempus horum duorum mensium excommunicati DD. sententia incipit currere quoad religiosos, a tempore exitus de Monasterio causa audiendi has scientias prohibitas sic Panorm. d. c. super specula, num. 8. & refertur ad hoc Innoc. Petr. de Anchar. Abb. Card. & alios; & hanc sequuntur Angel. Syluest. Tabiena; Quia quando tempus non limitatur quoad suum principium, intelligitur sic habere principium, quando prohibita transgressio incipit, quod sane tempus quantum ad religiosos est in ipso exitu de Monasterio ad habitandum alibi, sine legitima causa, & licentia.

Secunda excommunicatio nulli reservata habetur in cap. unico, de religiosis domib. lib. 6. s. vbi excommunicatur primo omnes novum ordinem aut religionem adinvenientes, vel habitum religionis assumente. Secundo excommunicantur omnes fratres Ordinum Mendicantium post Concilium Lateranense sub Innocentio Papa III. celebratum institutorum a Sede Apostolica non approbatorum, qui aliquid proprium ex Regula eorum habere non possunt, si aliquem ad professionem recipiant, vel si domum, vel loca de novo acquirant, aut domos, seu loca quae habent sine Sedis Apostolicae licentia speciali alienant.

Huius excommunicationis meminerunt Astenfis in Summa par. 2. lib. 7. tit. 2. casu 54. Ang. verbo, excomm. 7. casu 22. Syluest. verbo, excomm. 9. num. 45. §. vigesima. Tabiena, verbo, excomm. 5. casu 35. & Nau. in Man. cap. 27. num. 127. §. vigesima.

Sub hac tamen censura non comprehenduntur Fratres Praedicatorum, & Minores qui post dictum Concilium instituti sunt; Sed neque Eremitarum Sancti Augustini, & Carmelitarum ordinis, quorum institutio dictum Concilium Generale praecessit, ut in d. c. unico, in fine, habetur. Neque etiam incurritur haec pena ex eo quod aliquis, vel aliquae accipiat aliquem novum habitum, ut per se solitarii, siquam Eremita, in sua domo vel in alio loco degat, ut notant praefati DD. post gloss. in d. c. unico, in verbo, Habitum. Et similis constitutio fere habetur in cap. unico, de excess. praefat. lib. 6. quoad Mendicantes nova loca acquirere ad habitandum, vel antiqua alienantes, vel mutant absque speciali Papae licentia. Haec tamen constitutio non tam ampla est, ac prior, neque transgressoribus penam excommunicationis imponit sicut illa, ut falsi putat Anton. par. 3. tit. 25. c. 60. & Caiet. verbo, excomm. c. 56.

Tertia excommunicatio nulli reservata habetur in cap. v. periculosa, Ne Clerici vel Monachi, lib. 6. s. vbi excommunicantur omnes Religiosi, tacite, vel expressè professi aliquam Religionem approbatam, temere habitum suae religionis in Scholis, vel alibi dimittentes.]

Canonis huius materia est immoderata dimissio habitus, & quoad personas ligat solos religiosos; Actionem vero vnicam tantum punit, scilicet temerariam habitus dimissionem.

Circa quam sententiam notandum est ex Palud. in 4. d. 18. q. 3. §. Secundus extraneus. Summa Astenfis par. 2. lib. 7. tit. 2. Casu 56. Angel. verbo, excomm. 7. casu. 27. Syluest. verbo, excomm. 9. no. 51. §. Vigesima quarta. Tabiena, verbo, excomm. 5. casu 23. Anton. 3. part. titu. 25. cap. 53. Caiet. verbo, excommunicatio, c. 67. Nau. in Man. cap. 27. num. 131. §. Vigesima quarta, & Sebastiano Me-

dice, par. 2. Summa tit. 9. q. 78. no. 87. q. illi ai pax. l. nonum. Primo ad incurrendam hanc penam requiritur, ut teneat, id est, sine causa rationabili habitum dimittat, quae causa si arbitrio boni viri diiudicabitur; Nam aliquando dimissio habitus est sine peccato, & non temeraria, ut ex his quae infra dicemus manifestum erit.

Secundo, ut omnes casus & diuersas opiniones DD. afferamus & quid probabilius sit, ostendamus, distinguendum est inter abscondionem habitus, & habitus dimissionem; & quidem abscondendo ex causa rationabili nec peccat, nec incurrit hanc penam, nam ut habetur in c. Deus qui, de vita & honest. Cleric. permittitur ad vitandum scandalum, ut intus solum, & non exterius habitum deferat, & fatentur omnes DD. Si vero abscondat ex causa non rationabili vel illicita, tunc quidem certum est peccare; Immo Ioan. Andr. in d. cap. Deus qui, & gloss. in Clem. Quoniam, in verbo extrinseci de vita, & honest. Cleric. & Ioan. Andr. in Mercurial. super Regula in aude reg. iuris, lib. 6. tenet esse excommunicatum, quia in d. cap. Deus qui, permittitur, ut abscondatur ratione scandalum: ergo aliud dicendum esset, vbi nulla causa subesset; & hanc etiam opinionem tenet Angel. vbi supra, num. primo ante factum post factum verò tenet opinionem Panorm. quam paulo post referemus, Syluester autem ubi supra, numero 53. §. Quoties, tenet etiam si ex rationabili causa abscondat incidere in hanc penam, nisi sit talis causa quae excuset etiam ex toto dimittentem; quia tollitur ratio, & utilitas d. cap. ut periculo sa cum aequae vagari ac omnia possit facere portans habitum latentem, sicut non portans omnino Caiet. verò & Nauar. vbi supra, & Domin. Bannes, in 2. 2. q. 12. art. 9. 3. dub. 2. Conclus. vltima, & Greg. de Valentia, tomo 3. disp. 1. quaest. 12. puncto primo volunt incurtere penam huius capituli, quando ita abscondit, ut non appareat religiosus familiariter conuersantibus cum eo, ob rationem Syluestri vbi supra, & quia talis licet non dimittat habitum materialiter, (desert. n. habitum) dimittit tamen, inquit Caiet. formaliter habitum suae Religionis; quia dimittit ipsum, ut habitum, quo discerni potest, & cognosci, ut Religiosus talis Religionis: vbi verò ita occultatur habitus, ut tamen a conuersantibus secum quamuis non ab omnibus praeuertibus videatur quod sit Religiosus talis Religionis, tunc dicunt hi duo auctores, Caiet. & Nauar. quod non incurrit hunc Canonem, quia nec materialiter, nec formaliter suae Religionis habitum dimittit ex toto; quamuis secundum quid aliquatenus dimittere dici possit. At verò Panorm. in d. cap. Deus qui, numer. 4. de vita & honest. Cleric. & Tabiena, vbi supra, §. Primo, post Ioan. de Lign. & Zenzel. in d. Clem. Quoniam, absolute docent non incurtere hunc Canonem abscondendo. Non enim valet hoc argumentum Non licet sine causa; ergo incidit in penam huius capituli. Si quidem, ut patet ex d. cap. Deus qui, in nota gloss. aliter est ex toto dimittere alium superius non portat; Nam permittitur in superiori dimissio, & tamen inferius, & subius tenetur portare, ut glossa, in d. cap. Deus qui, in verbo professi, docet, ergo non incurrit hunc Canonem, cum hic requiratur totalis dimissio; At verò, ut diximus, aliud est ex toto dimittere, aliud in superioribus tantum deferre, ut in casu nostro supponitur. Et haec opinio mihi verior videtur, tum ob rationem dictam; tum, quia cum sit constitutio poenalis, non debet extendi, saltem ad casum non habentem omnimodam rationem, argum. cap. odia, de reg. iur. lib. 6. Ad hoc igitur, ut excommunicationem incurrat, necesse est, ut totaliter dimittat, & iura a DD. contrariae opinionis citata solum probant peccare cooperando sine causa, vel propter malam causam, nullo autem modo probant quod incurrat excommunicationem; Et hanc opinionem nostram tenet etiam Palud. vbi supra, docens licere habitum intus abscondere, & alio tegete, ne agnoscat ob bonam causam, ut puta, quia equitat, & non vult agnosci cuius religionis sit, vult tamen, ut deferat habitum aliquem religiosum, etiam exterius.

Quoad dimissionem verò habitus distinguendum etiam est, vel enim

Primo dimittit cum intentione non reassumendi, &

Z 3 tunc

- tunc ſi dicit in illo propoſito quouſque occurrat ratio ſcãdali, puta, quia extra Monafterium ſine habitu, aut apparet etiam in Monafterio coram ſecularibus, & ſic peccat mortaliter, & incurrit excommunicationem, ex Roſella & Sylueſt. vbi ſupra, num. 54. §. Quinto, & Tabiena, cit. §. Primo quicquid Angel, contrarium putet, in eo, qui manet in Monafterio, ſed male; quia talis vere eſt Apoſtata; Si verò mutaret propoſitum, & reſumeret habitum, antequam veniret caſus ſcandali, tunc ſine intra, ſive extra Monafterium eſſet, non incurreret ex Sylu. & Tabiena, locis proxime allatis; & eſt doctrina valde rationabilis. Vel
- 12 *Secundo* dimittit habitum cum intentione reſumendi illum, & tunc quidem eſt habitus adeo annexus eſſe debeat offibus Monachorum: quod in quocunq; loco coſiſtentes, ſive in lectulo quieſcentes, conſtanter eo uti debeant, g. cap. Vidua, 20. quæſt. 1. & cap. Sanctimonialis, diſt. 23. vbi etiam gloſſa addit in lecto cum infirmitate; ſi tamen ſit cauſa rationabilis & iuſta dimittendi, tunc quidem, vt docent gloſ. in cap. ſi quis ex Clericis, in verbo, relaxabitur, & in cap. Clerici in verbo, cauſa, de vita, & honeſt. Cleric. & Palud. 4. diſt. 18. quæſt. 3. ar. 3. §. Secundus extrapaganis. Angel. Sylueſt. Tabiena, & Nauar. & Caiet. vbi ſupra, non peccat, vt qui ex timore, & metu latronum dimittit, vnde gl. in d. c. ſi quis ex Clericis, & Palu. docent, quod dum quidam reprehenderetur a Papa ob diſmiſſionem habitus. Reſpondit hiſ verbiſ.
- Tutus vt petrem laici ſub imagine Rom. an.*
Paſ ſit, vt ſinerem luxuriare com. an.
& idem docet Sylu. ſi quis cauſa infirmitatis, medicine, & huiſmodi dimitteret.
- 13 *Item*, quãuis diſmiſſio ſit cum peccato, quia tamen quælibet talis diſmiſſio non ſit mortalis, non incurrit hanc cenſuram, & dant auctores exempla, puta, vt ait Palud. Si dimittit, ex iocofa leuitate ad hoſtam, vt aptius lignum ſcindat, vel currat, vel lapidem proiciat, & idem docent Sylueſt. & Tabiena, quia vt ait Palud. non eſt veriſimile Papam in quibusdam minutis tantum laqueum ponere noluiſſe, nec omni illicito apponitur ſententia excommunicationis, etiam in eodem genere in quo aliquid ſub ea ſententia cadit, ſicut ſi feratur pro ſuito, intelligitur pro notabili, quod ſit mortale, non autem pro modico, puta ſolidi vnius, aut duorum; aut forte multo plurius, ex Syl. & Domin. Bannes vbi ſupra, Concluſ. 1.
- 14 *Item* ex Joãno. Andr. in d. c. vt periculofa. Angel. Anton. Sylueſt. & Tabiena vbi ſupra, qui dimittit, vt dormiat, vel vt melius quieſcat, vel vt querat, pulices, vel propter balnea, vel propter piſcationem, vel qd in Sacris veſtibus gibbus appareat; Immo addit Caiet. quod dimittens habitum etiam per totum diem domeſticè manendo, non eſt excommunicatus, ſi hominum ſecularium conſpectui non ſe exhibeat: tum quia proprie inquit, non eſt temeraria diſmiſſio, tum quia ceſſat legis ratio expreſſa de materia euagationis hoc enim pro ratione Canonis in textu aſſignatur.
- 15 *Si* autem dimittat cum intentione reſumendi propter cauſam illicitam, puta propter aliquod quod de ſe eſt peccatum mortale, vel ſibi prohibitum a iure, vt facere tabernam, vel hiſtrionem vel ſimilia, tunc vel ſtat in illa diſmiſſione, quouſque occurrat ratio ſcandali exeundo monafterium, ſeu in monafterio coram multitudine laicorum, tunc quamuis quidam dicant, quod non incurrit, quibus fauet Sylueſt. vbi ſupra, nu. 53. §. Tertio, quia dimittere cū intentione reſumendi, non eſt proprie dimittere, ſed de diuortio. diuortium: nam dimittere eſt derelinquere, ſed res non dicitur derelicta, niſi quando non intendit reſumere; & ideo cum iſta ſit pœna non debet extendi. Melius tamen dicendum eſt ſecundum Palud. vbi ſupra, quem ſequantur S. Anton. & Tabiena locis allatis, quod ſi alius dimittat habitum ex turpi cauſa, vt de nocte cundo ad lupanar incidit, cum hæc ſit vagatio extra Monafterium, etiam cum ſcandalo, quicquid Sylueſt. in d. §. Tertio, & Nauar. vbi ſupra, talem ab excommunicatione liberare conentur; Si vero dimittit ex cauſa illicita, & tamen non ſtat in illa cum ſcandalo, puta, in ſua camera dormit cum
- meretrice, vel ſimile, tunc non videtur incurere, quia tunc adducere videtur vagationem ſcandalofam pro cauſa, quæ non eſt in hoc cauſa.
- 17 *Demum* hiſ omnibus addo, quod quamuis quis tranſeundo ad aliam Religionem, eſt irrationabiliter natus, non temere tamen dimittit ſuæ religionis habitum, quia non eſt amplius ſuæ Religionis habitus, ſi tamen nõ tranſeundo ad aliam Religionem habitum alterius Religionis aſſumat, ſuum temere dimittendo, excommunicatus eſt, alioquin ſi ultra poneretur in textu illud pronomen ſuæ, quia talis eſt vere fugitiuus, quando id facit ſine licentia Prælati, aut hominis, cum ſit extra ſuum Monafterium, & ſeculatur Abbat, & obedientiæ illius ſe ſubtrahat, maxime, quia plerumque ratio huius legis in hoc caſu æquæ, & forte melius militare, quam ſi habitus ſecularis aſſumeretur, vt petet expertis Religioſum, & ita expreſſe docet Sylueſt. vbi ſupra, nu. 54. §. Sexto, & Caiet. cit. cap. 61. & Nauar. in Manual. c. 27. nu. 131. & Domin. Bannes, vbi ſupra, quicquid contrarium ſentiant Angel. verbo, excom. 7. vbi ſupra, nu. 2. Tabiena, vbi ſupra, §. Secundo, Gemin. & Lap. Allegar. 34. quos ipſi citant.
- 18 *Quarta* excommunicatio habetur in cap. *ut periculofa. Ne Clerici vel Monachi. libr. 6. vbi excommunicatur omnes Religioſi qui accedunt ad quæſus ſtudia literarum, niſi conceſſa prius licentia a ſuo Prælato cum conſilio maioris partis ſui Conuentus.*
Canonis huius materia eſt curioſitas Gymnaſiorum; Quoad perſonas ligat ſolum Religioſos; Et vnã continet actionem, ſcilicet, accedere ad quæſus ſtudia ſine præuilla licentia.
- 19 *Ad cuius* Canonis intelligentiam hæc notanda ſunt ex Palud. d. 18. q. 3. ar. 3. §. Secunda extrauagans. Summa Aſtenſis par. 2. lib. 7. tit. 2. caſu 28. Angel. verbo. excom. 7. caſu. 27. num. 3. Ant. 3. par. tit. 25. c. 53. Sylueſt. verbo. excom. 9. nu. 53. §. vigefima quinta. Tabiena, verbo, excom. caſu 23. §. Tertio. Caiet. verbo. excommunicatio, cap. 61. Nauar. in Manual. capit. 27. numero 133. §. vigefima ſexta. & Sebaſtiano Medice, par. 2. Summe, tit. 9. quæſt. 78. num. 167.
- Primo*, hæc intelligi, etiam ſi accedant manſuri extra clauſtrum, etiam ad illa ſtudia, quæ non ſunt alias prohibita, nempe ſi accedant ad ſtudia Theologie, vel Canonis; immo etiam ſi licentiam habeant, ſi tamen habitum dimittant, ſunt excommunicati, vt ex prædicto cap. conſtat.
- 20 *Secundo*, Quod non ſufficit ſola licentia Prælati, vt patet ex textu. Rationem huius Conſtitutionis eam eſſe docet Caiet. vt ſic frequens, ac pronus Religioſorum animus ex hac honeſta cauſa, & occasione exeundi ad manendum extra clauſtrum reſtringeretur, dum plurius conſenſus ad id requiratur; Et ut ait Palud. ſicut Abbas ſine aſſenſu Conuentus non poteſt rem notabilem ad tempus nõ modicum alienare, ita nec perſonas.
- Tertio*, Intelligendum eſt, quando vadit ad Scholas extra patriam, ex Palud. ſi enim ad Scholas eiuſdem Ciuitatis ire velit, & ſtatim redire non necesse eſt, vt Abbas, ſeu Prælatuſ ad eum licentiandum conuoctet conuentum.
- 21 *Quarto*, Non incurrit qui vadit ad alia loca Religionis ſuæ, vbi eſt ſtudium, ex Caiet. & Nauar. quia iſti non accedunt proprie ad ſtudia ipſa (hoc eſt ad manendum in ſtudijs, quæ ſunt extra clauſtra) ſed potius mutant Conuentum & clauſtrum propter ſtudijs commoditatem in illo Monafterio.
- Quinto*, Non habet locum in Religionis, quorum licentia morandi non pendet a Prælato ſui Conuentus, ſed a ſuperiori Prælato, vt in Ordinibus Mendicantium, in quibus ſufficit ſola licentia ſupremi Prælati, aut Provincialis ad manendum extra clauſtrum tam in ſtudijs, quam alibi, ex Palud. Caiet. & Nauar. id quod conſtat ſatis ex praxi, & conſuetudine.
- 22 *Sexto*, Abbas vadens ad Scholas ſine licentia ſui ſuperioris, & conuentus, non incidit in hanc pœnam, ex Arch. & Gemin. & Angel. & Anton. & Nauar. vbi ſupra, quia eſt Conſtitutio pœnalis, & ideo reſtringenda potius, quã amplius.

plura d. & addit Nat. ita in praxi obseruatum fuisse, quicquid Syluest. ubi supra, §. Primo, putat incurrere, nisi habeat licentiam Episcopi, & Conuentus sui, si sine Monasterium non exemptum, sed contraria opinio communior est & verior, & quod dixi de Abbate, dicendum est etiam de alio superiore, qui tenet vicem Abbatis in suo Conuentu, & est vere Prælatu Monasterij.

23 *Septimo*, Episcopus etiam circa Monasteria non exempta, licentiam hanc dare non potest sine consensu Abbatis, sed eam dare debet Abbas, vel tenens vices eius, qui proprie dicitur suus Prælatu sita Archid. Anton. Tabiena, ubi supra, §. Sexto. Nam relatiuum illud suo respicit in me diatum Prælatum Religiosi, & sic non Episcopi licentiam requirit Canonis textus, quicquid Syluest. ubi supra §. Secundo, contrarium sentit.

24 *Quinta* excommunicatio, nulli reseruata habetur in Clem. 1. de Decimis, ubi excommunicantur omnes Religiosi administrationem, vel beneficia non habentes, qui noualium, aut alias decimas Ecclesijs debitas, & ad eos non spectantes, sibi usurpare præsumunt; seu qui de animalibus familiaribus, seu pastorem suorum, vel aliorum animi illi immisitentiam eorum gregibus, aut qui de animalibus, que in fraudem Ecclesiarum emuntur a venditoribus, vel alijs, ab ipsi emenda trahunt, seu qui de terris, quas alijs excolenda tradunt, decimas soluere non permittunt, aut prohibet, si post requisitionem factam ab eis, quorum interest, non desisterint, infra mensem, vel si de eis, que contra præmissa usurpare, vel retinere præsumperint infra duos menses Ecclesijs damnificatis emendationem non fecerint competentem, nec absolui debent, antequam satisfactionem condignam fecerint.]

25 *Canonis* huius materia est Sacrilegium, circa decimas Ecclesiarum; Quoad personas est particularis, comprehendit enim solos Religiosos non habentes administrationes, vel beneficia; Actiones verò sex continet, scilicet, *appropriare, usurpare, non permittere, & prohibere*; que actiones mentionem præcedunt alix verò dicitur, scilicet, *non desistere à præmissis intra mensem*; & non facere competentem emendam damnificatis Ecclesijs intra duos menses requiruntur solum post requisitionem; Vnde si Religiosus aliquis carè beneficia, vel administratione aliquam dictarum actionum fecerit circa decimas Ecclesiarum, & requisitus aliquam dictarum incurrit, excommunicatus est, & non aliter. Ligat autem prædicta Constitutio etiam foeminas Religiosas, & Cistercienses, & Hospitalarios, non tamen ligat Scholares Clericos, aut laicos ex Glof. in d. Clem. 1. in verbo, Quicunque. Neque etiam extenditur præmissa Constitutio ad animalia, que per ipsorum Religiosorum donato, seu oblatos tenentur, dummodo illi Religiosis eisdem cum effecta donauerint, aut obtulerint se, & sua. Neque etiã ligat Constitutio hæc eos, quibus decimæ debentur, vel feudo antiquo, vel ex privilegio; Immo, etiã prædicti Religiosi non soluant decimas, si tamen non prohibeant alijs, vt soluant, non ligantur hac censurâ; alias enim peioris essent conditionis, quam laici non soluentes. Quæ omnia colligantur ex gl. d. Clem. 1. Astenf. in Summa, par. 2. lib. 7. tit. 2. casu 88. Angel. verbo, excommunicat. 7. casu 57. Syluest. verbo, excommunicat. 9. numero 72. §. Trigesima sexta, Tabiena, verbo, excommunicat. 5. casu 43. Caieta. verbo, excommunicatio, cap. 48. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 138. §. Trigesima quinta, & Sebastiano Medice, par. 2. Summa, tit. 9. que 78. num. 54. Qui etiam docent, duos illos Menses curere ab usurpatione, vel retentione; mensem verò vnum, de quo præmittitur, curere à requisitione, & sufficit vna requisitio. Religiosi verò habentes administrationem, vel beneficium, in prædictis non incurrunt excommunicationem, sed suspensionem ab officijs, administrationibus, & beneficijs; vt colligi potest ex textu; & quia dubitari potest de satisfactione, sic suspensi indigent absolutione, vel saltem declaratione Iudicis super satisfactione.

26 *Sexta* excommunicatio nulli reseruata habetur [in Clem. 1. §. Quia verò, de statu Monach. ubi excommunicantur simplices Monachi, & Canonici Regulares administrationem aliquam non habentes, qui sine licentia specia-

li suorum Prælatorum ad Curias Principum se conferte præsumunt, vt damnum aliquod suis Prælati, aut Monasterijs inferant.]

Canonis huius materia est Sacrilegium, contra Prælatum aut Monasterium; Quoad personas, ligat solum Monachos nigros aut albos, & Canonicos Regulares administrationem non habentes; Vtas verò actiones complectitur, vnam exteriorem, scilicet, conferte se ad Curias Principum; alteram interiorem, scilicet, cum intentione damnificandi Monasterium, vel Prælatum.

27 *Circa* eius intelligentiam obseruandum est ex gloss. d. Clem. 1. Astenf. in Summa, par. 2. lib. 7. tit. 2. casu 93. Angelica, verbo, excommunicat. 7. casu 58. Anto. 3. var. tit. 25. c. 58. Sylu. verbo, excommunicat. 9. num. 73. §. Trigesima septima. Tabiena, verbo, excommunicat. 5. casu 46. Caiet. in verbo, excommunicatio, c. 62. Nauar. in Manual. c. 27. num. 139. §. Trigesima sexta, & Sebastiano Medice, par. 2. Summa, tit. 9. que 78. nu. 131. & num. 168. Ad hanc censuram incurrendam duo requiruntur,

Primo, quod quis intrauerit Curiam, nec sufficit existisse claustrum,

Secundo, quod intrauerit quis causa damnificandi Monasterium, vel Prælatum; Vnde si intrauerit ob hanc causam, licet damnum non intulerit, siue quia non potius, siue quia penituit, ligatus est; Immo etiam si intrauerit cum licentia Prælati, si ad damnificandum intrauerit, excommunicatur. Nec obstat, quod in dicta Constitutione fiat mentio de administratione, & licentia, quia quando postea fertur sententia, ista non repetuntur, vnde etiam si habeat licentiam, vel administrationem, si tamen intrat causa damnificandi, excommunicatus est. Licentia verò, de qua hic fit mentio, debet esse specialis, vt patet ex textu, nec sufficit generalis, puta, quod possit ire quo velit. Per administrationem verò intelligunt DD. perceptionem fructuum temporalium, non spiritualium. Ideo autem omisit habentes administrationem, quia tales quandoque causa administrationum suarum necesse habet Curias Principum adire, si tamen causa damnificandi, intrauerint, incurrunt pœnam huius Canonis, vt DD. tradunt.

28 *Septima*, excommunicatio nulli reseruata habetur in Clement. 1. §. Quia verò, de statu Monach. ubi excommunicantur Monachi, qui sine licentia Abbatum suorum (petita scilicet, & obtenta secundum Paulum, arma intra septa Monasteriorum tenent.

Huius Canonis materia est habere instrumenta rixarum. Quoad personas est particularis, ligans solos Monachos, scilicet tam albos, quam nigros, secundum Paul. Antoninum, & Syluest. & Tabien. locis infra citandis, quicquid Angelica, verbo, excommunicat. 7. casu 58. num. 40. quarto, velit intelligi solum de Nigris, non tamen comprehendit alios ordines, scilicet Mendicantes, ex Tabiena, verbo, excommunicat. 5. casu quadragesima septima, nec Canonicos Regulares, ex gloss. in verbo, Monachos, & Sebast. Medice loco inferius citando. Quia actiones, duæ continentur, vna tenere arma intra septa Monasterij, altera, tenere arma sine licentia Abbatis. Nomine vero armorum veniunt arma, que communiter sumi solent ad inuadendum, vt sunt gladij, lanceæ, & similia, & ad defendendum, vt galeæ, loriceæ, & similia; si verò essent talia quibus possent vii vt armis, vel vt instrumentis, sicut baculus, lapis, furca, & huiusmodi, tunc vt notat Tabiena, talia significantur ab intentione deferentis, si enim tenet ea ad vsum pugne, & offensionis, veniunt nomine armorum, aliàs si in Camera, vel intra septa Monasterij Monachus habeat lapides ad alium vsum, vel cultellum antiquatum ad coquinam, vel aliquod simile, non credo, quod

30 sit illi prohibitum, aliàs sic. Per septa verò Monasterij intelligitur clausura Monasterij; quam non licet egredi sine licentia, vnde extra tenens non incurrit hanc pœnam; neque etiam si teneret in alio Monasterio non suo, vt tradunt DD. & patet ex textu, ubi dicitur *infra septa Monasterij*. Qui etiam DD. addunt, quod si Abbas persequeretur odio mortali suos Monachos, & illis imponeret intolerabilia, si alijs remedijs sibi prouidere non possunt, non incurrunt excommunicationem tenendo arma sine licentia

- 31 ad ſui deſenſionem. Denique qui veniet de foris, ad Monafterium cum armis, non animo rependi, aut ex obliuione, aut ex ignorantia iuris, nullo malo animo arma aliqua etiam in cella haberet, non eſſet excommunicatus, quia talis vere, & formaliter arma non tenet, ſcilicet cum intentione, cum tamen verbum *Tenebras* intelligi debeat cum effectu, & pœna huiusmodi non ſunt extendendæ, ſed potius reſtringendæ, capitulo odia, de reg. ur. lib. 6. vel latius tradunt gloſſ. in d. Clemen. prima, Aſtenſis in Summa p. 2. lib. 7. tit. 2. caſu nonageſimo quarto, Angel. verbo, excommunic. 7. caſu 38. numero 2. Anton. p. 3. tit. 25. cap. 59. Syl. verbo, excommunic. 9. §. Trigefima octaua, Tabiena verbo excommunic. 5. caſu quadrageſimo ſeptimo, Caiet. verbo excommunicatio, cap. 63. Nauar. in Man. cap. 27. num. 139. §. Trigefima ſeptima, & Sebaſtianus Medices par. 2. Summa. tit. 9. q. 78. nu. 16.
- 32 *Oſtaua* excommunicatio nulli reſeruata habetur in Clemen. 1. de relig. domibus [vbi excommunicantur omnes ſtatum Beguinarum aſſumentes, vel aſſumptum ſectantes, & Religioſi quoquo modo eas admittentes, vel fouentes in illo ſtatu, & dantes ſuper hoc auxilium, conſilium, vel fauorem, vllò modo] i. directe, vel indirectè.
- Canonis* iſtius materia eſt ſuſpectus ſtatus Beguinarum: Et continet duo perſonarum genera, ſcilicet mulieres, & Religioſos; Et tres actiones complectitur, quarum duas, ſcilicet, ſtatum illum de nouo aſſumere, vel aſſumptum ulterius ſectari pertinent ad mulieres; tertia uero pertinet ad Religioſos, ſcilicet præbere vllò modo auxilium, conſilium, vel fauorem; ſuper dicto ſtatu ſectando, vel aſſumendo; vel eas admittendo. Sunt autem, vel fuerunt Beguinae, vt ex textu colligitur, quædam mulieres nulli promittentes obedientiam, nec proprijs rennuciantes, nec regulam aliquam ab Eccleſia approbatam proſitentes, habentes tamen habitum, qui dicebatur Beguinarum; De ſumma Trinitate aliquando diſputantes, & prædicantes circa articulos fidei, & Eccleſiæ Sacramenta; opiniones fidei Catholice contrarias inducentes, & ſimplices decipientes; quarum ſtatus ſecundum Paulum ideo reprobat, quia videtur noua Religio ſine Sedis Apoſtolice licentia conſtituta. Ex quo inferit, quod licet proſiterentur alicui obedientiam, & viuerent religioſe, & proprijs rennuciant, non tamen ex hoc eſſent approbatæ, cum regulam non habeant approbatam. cap. 1. de relig. domib. libro 6. vnde hæc conſtitutio non comprehendit ſorores Tertij ordinis B. Dominici, aut B. Franciſci cum habeant Regulam, & modum viuendi approbatum; Neque etiam comprehendit mulieres ſi ſeles, quæ promiſſa, aut non promiſſa continentia in ſuis hoſpitijs conuerſantes penitentiam agere volunt, & in humilitatis ſpiritu Domino famulari cupiunt, vt ex ſine textus conſtat, etiam ſi vrantur habitu ſimili habitu Beguinarum, ſecundum Franciſcum Zabar. in d. Clemen. prima; ex hoc enim non ſunt Beguinae, ex quo cum eis non congregantur. Quæ omnia colliguntur ex ijs, quæ tradunt gloſſ. in d. Clemen. prima, & Aſtenſis in Summa par. 2. li. 7. tit. 2. caſu 77. & caſu 78. & Angel. verbo, excommunic. 7. caſu 40. Anton. 3. par. ut. 25. cap. 61. Sylueſt. verbo excommunic. 9. num. 75. §. Quadrageſima. Tabiena; verbo excommunic. 5. caſu 48. Caietan. verbo excommunicatio, cap. 6. Mart. Ledefm. 2. 4. quaſtio. 26. art. 2. pag. 360. col. 1. & 2. §. Quadrageſima. Nauar. in Manuali, capit. 27. num. 140. §. Trigefima nona, & Sebaſtianus Medices p. 2. tit. 9. quaſt. 79. num. 20. qui etiam citat Socin. in cap. contingit, verfic. Septuagefimo primo, de ſent. excom.
- 34 *Nona* excommunicatio nulli reſeruata habetur in Clemen. vnica, de conſanguin. & affinit. [vbi excommunicantur omnes Religioſi, ideſt, tacite, vel expreſſe profeſſi Religionem approbatam, nec non Moniales profeſſæ, quæque Matrimonium contrahunt.]
- De qua re legi poſſunt gloſſ. ibi, & Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 2. caſu 81. Angelica, verbo excommunic. 7. caſu 41. Anton. par. 3. ut. 25. capit. 34. Syl. verbo, excommunic. 9. num. 76. §. Quadrageſima prima, verſiculo Decimo. Tabiena, verbo, excommunicat. quinta, caſu 49. §. Quarto, Caietan. verbo excommunicatio, capit. 47. Mart. Ledef. ſecunda quart. quaſtio. 26. artic. 2. pag. 360. col. 2. §. Quadrageſima. Nauar. in Manuali, cap. 27. num. 141. §. Quarto, dragefima. & Sebaſtian. Medices par. 2. tit. 9. quaſtione 78. num. 120.
- 35 *Decima* excommunicatio habetur in Clemen. Cupientes, de penis [ubi excommunicantur omnes Religioſi Mendicantes, tranſgreſſores Conſtitutionis Bonificij. Pape VIII. cap. vnico, de exceſſ. prælat. lib. 6. hoc eſt, eos, qui abſque Romani Pontificis licentia mentionem non faciunt, capitulico, de exceſſ. prælat. lib. 6. aut domos ad habitandum, uel loca quæcuque de nouo recipiunt, uel recepta mutant, uel ea venditionis, permutationis, donationis, aut cuiuſuis alienationis titulo, quocunque, in alios tranſferre præſumunt.]
- Canonis* huius materia eſt immoderata habitaculi acquiſitio, uel dimiſſio. Et quo ad perſonas ligat ſolos Religioſos Mendicantes, non autem alios Religioſos non Mendicantes; Quoad actiones uero ponit tres, una eſt, de nouo recipere; altera eſt, recepta mutare; Tertia eſt, illa in alios uſus alienare ſine Pape licentia.
- 36 *Circa* cuius Canonis intelligentiam obſeruanda ſunt iſta ex gloſſ. ibi, Summa Aſtenſis, par. 2. lib. 7. tit. 2. caſu 98. Angelic. verbo, excommunic. 7. caſu 44. Antonin. par. 2. tit. 25. cap. 60. Sylueſt. verbo, excommunic. 9. num. 85. §. Quadrageſima quarta. Tabiena verbo, excommunic. 5. caſu 51. Caietan. verbo, excommunicatio, cap. 56. Mart. Ledefm. 2. 4. quaſt. 26. art. 2. pag. 360. columna 3. §. Quadrageſima quarta. Nauar. in Manuali, cap. 27. num. 144. §. Quadrageſima tertia, & Sebaſt. Medice, par. 2. tit. 9. quaſt. 78. numero 123.
- Primo*, Eos ſcili Mendicantes, quibus niſtum tributum certa Mendicitas, & qui redditus, aut poſſeſſiones, ex Regula, uel Conſtitutionibus habere non poſſunt, argum. cap. unico, de relig. domib. lib. 6. (De qua tamen ſe Concil. Trident. ſeſſion. 25. de Regul. cap. 3. legi debet, ubi conceditur illis habere, & poſſidere bona immobilia, exceptis illis, qui dicuntur Fratres Sancti Franciſci Capucini, & Fratres Minores de obſeruantia) & comprehendit d. Clemen. etiam feminas.
- 37 *Secundo*, Canon iſte ſolum habet locum in duobus caſibus, Primo in locis de nouo acquirendis; Secundo, in locis acquiſitis ante Concilium Lugdunenſe dimittendis, uel alienandis, ut colligitur DD. præfati ex illo uerbo, *Hæſtenu*, in capitulo unico, de exceſſ. prælat. libro 6. & ex illo uerbo *Hæuſque* in dicta Clemen. Cupientes, de penis. Vnde, quamuis incurſant excommunicationem dimittendo, uel mutando loca capta ante Concilium Lugdunenſe, capta tamen poſt illud Concilium relinquendo, uel mutando non excommunicantur, prout determinatum fuit in quodam facto Bononiæ, de Fratribus Minoribus de obſeruantia, qui propter uentos, & frigis mutauerunt de uno loco, in alium.
- Tertio*, ſolum tranſgredientes dictas actiones tres, uel unam illarum, ex præſumptione, hæc pœnam incurſunt, ut patet ex textu dicto cap. unico, de exceſſ. prælat. li. 6. ubi tres ſupradictæ actiones, non nudæ, ſed affectæ præſumptione, inſolentur.
- Quarto*, Non comprehenditur hæc pœna, qui de licentia ſui ſuperioris habitaculum in eremo acquirunt, aut mutant, ut ex dicto cap. unico, de exceſſ. prælat. libro 6. in fine colligitur.
- Quinto*, Canon iſte non prohibet nouum conuentum, aut domum de nouo capi, uel permutari ad alium finem, & uſum quam ad habitandum unde captio domunculæ, uel mutatio earum, quas Mendicantes capiunt ad locandum, ad ſtandum pro tranſitu, ſeu ad hoſpitandum, uel pro infirmitate, & huiusmodi non cadit ſub dicta prohibitione, ut colligitur ex d. c. unico, de exceſſ. prælat. lib. 6. Syl. §. 6. Tab. §. Notandum, & Caiet. ubi ſup.
- 38 *Sexto*, Per nouas domos, ſeu loca, intelliguntur domus, & loca noua acquiſita cum ſua integritate poſt dictum Concilium, unde non prohibetur hic loca deſtructa reſtituere, niſi ipſa loca deſtructa deſtiterint eſſe de dominio Mendicantium, & poſtea ex nouo iure acquirantur, tunc enim idem eſt ac ſi ea de nouo acquirerent, & proinde hæc pœnam incurſunt, Eodem modo, qui loca acquiſita augmen-

augmentat, non incurrit hanc pœnam, quia hoc non est nouum locum acquirere; immo si inter locum habitum, & ad ditamentum factum, via vel riuius mediat, & fiat pons, vel subterranea, quibus hinc inde transitur, non incurritur hæc pœna, quia hic non sunt duo loca, sed vnus tantum locus, maxime quando ibi viuunt sub vno Prælati immediato; Ideoque si acquireretur vnus palatium magnum, de nouo ad augendum Conuentum, non est locus huic pœnæ, quia non acquiritur nouus locus totus, & integer ad habitandum, sed locus antiquus augetur. Et quicquid de hac re olim fuit, nunc ex privilegij Julij Papæ II. & Leonis Papæ V. licitum est noua loca acquirere, & mutare vetera, vt testatur Nauar. vbi supra.

39 *Vndecima* excommunicatio nulli referuata habetur in Clem. Cupientes, de penis [vbi excommunicantur, qui aliqua proferte præsumunt in sermonibus suis, vel alibi, vt ea audientes à Decimarum Ecclesijs debitam solutione retrahant.]

Canonis huius materia est nequitia Sacrilega retrahens debitores à solutione Decimarum: Quoad personas, est particularis; ligat enim solos Religiosos, hoc est tam Mendicantes, quam non Mendicantes, & glof. in dict. Clem. Cupientes, in verbo Religiosos, Anton. Syluest. & Nauar. locis inferius citandis, non autem Clericos seculares, & laicos. Actionem verò vnã ponit, scilicet aliqua proferte, quibus audientes à solutione decimarum retrahantur.

40 *Ad* hanc igitur pœnam incurrendam, vt notant DD. & Summa Aftenfis, par. 2. libro septimo, tit. secundo, casu 99. Angelica, verbo, excommunicat. 7. casu 44. Anton. par. 3. tit. vigesimo quinto, cap. quinquagesimo quinto, Syluest. verbo, excommunicat. 9. numero octuagesimo octauo, §. Quadragesima quinta. Tabiena, verbo excommunicat. 5. casu 44. Caiet. verbo, excommunicatio, cap. sexagesimo quinto, Martin. Ledesm. 2. 4. quæstio. vigesima sexta, art. secundo, pag. 360. colum. tertia, §. Quadragesima quinta, Nauar. in Manual. cap. vigesimo septimo, numero centesimo quadragesimo quinto, §. Quadragesima quarta. & Sebastianus Medices, par. secunda, tit. 9. quæst. septuagesima octaua, numero quinquagesimo quinto, & num. 169. hæc requiruntur:

Primo, vt sit Religiosus;

Secundo, quod illa dicantur siue in sermonibus, siue alibi, in priuatis locutionibus hac intentione, vt retrahant audientes à solutione decimarum; secus, si alia intentione.

Tertio, quod illæ decimæ, à quarum solutione retrahere intendunt, sint debite Ecclesijs; secus autem, si debite essent alijs quibuscunque locis, vel personis priuatis, quocumque modo, scilicet vel ratione privilegij, aut antiqui feudi, aut alio modo, & ratione.

Quarto, quod audientes sint obligati ad dictas Decimas soluendas, vnde si talia profertent audientibus non obligatis, cessat pœna Constitutionis.

Quinto, vt hæc fiant cum præsumptione; secus igitur si futreptiue, vel ignoranter, vnde aliquo istorum deficiente, non sunt excommunicati.

41 *Duodecima* excommunicatio nulli referuata habetur in d. Clem. Cupientes, de penis [vbi religiosi, qui scienter postposuerunt suis confitentibus conscientiam facere de soluendis decimis ab officio prædicationis tandiu manent suspensi ipso facto, donec ipsis confitentibus] (si hoc ipsum sibi dicendi commodè facultatem habuerint) [conscientiam fecerint; Quod si prædicare præsumpserint prædicta negligentia non purgata, ipso facto excommunicationem incurunt.]

Canonis huius materia est Sacrilegium duplex; Primum est negligentia circa Decimas Ecclesijs debitas. Secundum est præsumptio postea prædicationis, antequam purgetur negligentia. Quoad personas, est particularis, ligans solum Religiosos non tamen ligat Clericos, aut laicos, immo nec Religiosos Monasteriorum, aut Rectores Ecclesiarum, qui aliquo iure decimas percipiunt, vt patet ex fine d. Clement. varias autem actiones succedentes conti-

42 net, vt constat partim ex dictis, & partim ex his, quæ inferius dicemus, manifestum erit; Nam

Primo requiritur, quod scienter negligent facere conscientiam confitentibus sibi de soluendis Decimis debitis Ecclesijs, vnde, si ex obliuione, vel ignorantia dimittant, non incurunt.

Secundo, si requisiti à Prælati Ecclesiarum, vt conscientiam faciant illis, quorum confessiones audiunt, quod decimas soluere non omitant, adhuc negligent facere conscientiam confitentibus sibi de huiusmodi Decimis soluendis suspensi sunt ipso facto, scilicet, ab officio prædicationis, & confessionis, vt ait Tabiena, donec confitentibus sibi (si hoc ipsum sibi dicendi commodè facultatem habuerint) conscientiam fecerint. Et licet Caiet. verbo, excommunicatio, cap. sexagesimo sexto, & Nauar. in Manual. cap. vigesimo septimo, numero centesimo quadragesimo quinto, §. Quadragesima quinta velint non prærequiri requisitionem à Prælati Ecclesiarum, ad hoc vt imputetur illis negligentia hæc secunda, alij tamen omnes, vt Paul. & Petri. de Anchar. quos citant, ac sequuntur Anton. 3. par. ti. vigesimo quinto, cap. quinquagesimo septimo, Syluest. verbo, excommunicat. 9. numero octuagesimo nono, §. Quadragesima sexta. Tabiena, verbo, excommunicat. 5. casu quadragesimo quinto. Martin. Ledesm. 2. 4. quæstio. vigesima sexta, art. secundo, pag. 360. colum. tertia, §. Quadragesima sexta, & Angel. verbo, excommunicat. 7. casu 44. docent, hanc requiri aliàs negligentia non incurunt hanc suspensionem.

Tertio, si ita suspensi ob negligentiam, antequam eam purgauerint, prædicare præsumunt, excommunicationem incurunt; quod si nunquam postea prædicant, ait Caiet. vbi supra, & bene non erunt excommunicati, cum pœna non sint vltia casus suos extendenda. Quæ omnia satis euidenter ex ipso textu colliguntur.

43 *Notandum* autem est ex Anton. & Tabiena ubi supra, quod suspensio hæc durat, quousque faciant conscientiam prædictis de solutione hac decimarum, habendo commoditatem, adeo vt si postquam habuerint commoditatem faciendi conscientiam, non fecerint, incurunt excommunicationem, si prædicent; si aut prædicent post istam suspensionem, non habita commoditate, non sunt excommunicati; requiritur enim, quod habuerint commoditatem & non fecerint conscientiam, & prædicent; Hæc autem commoditas debet esse talis, quod non oporteat confessores multum discurrere ad hoc, vt possint talem conscientiam facere, non enim tenentur eos sequi, si non sint in illo loco, si tamen non possunt sine magna vagatione, vel sine alia magna incommoditate, excusantur. Et vt notant Tabiena, & Ledesm. sufficit facere conscientiam principalibus domus, qui habent soluere, ut soluant secundum quod est consuetum, id est, quod dent totum, vbi consuevit dari totum, & partem, vbi pars, vbi verò nihil, sint tamen parati aliquid dare si exigantur decimæ.

44 *Decimatertia* excommunicatio nulli referuata habetur in Clem. de sent. excom. [ubi excommunicantur omnes religiosi tam exempti, quam non exempti, cuiuscunque ordinis, & conditionis, qui interdictum, aut à Romano Pontifice, aut ab ordinario loci impostum non seruant, cū cathedralem Ecclesiam, matricem, vel parochialem loci, illud viderint, aut sciuerint obseruare. Quod etiam in interdictis, & cessationibus generalibus à Diuinis Provincialium Conciliorum statutus, ipsorum auctoritate promulgatis; Nec non in Cessationibus Generalibus à Diuinis ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex consuetudine, vel aliàs, Capitula, Collegia, vel conuentus secularium, aut Regularium Ecclesiarum sibi vendicant, locum habet.]

Canonis huius materia est Sacrilegium in non seruando interdictum: Et quoad personas ligat solos Religiosos, & hos omnes, siue sint Mendicantes, siue non Mendicantes; Clericos autem seculares non ligat. Vnam vero tantum actionem ponit, scilicet non seruare interdictum seu cessationem à Diuinis, quod seruat matris Ecclesia.

45 *Ad* huius autem meliorem intelligentiam Notandum est

est ex glo. ibi, & Summa Astensis, par. 2. libro septimo, titu-
secundo, casu 73. Angel, verbo, excommunic. 7. casu 45. An-
ton. 3. par. titu. 25. cap. quinquagesimo sexto, Syluest. verb.
excommunicat. 9. numero nonagesimo. §. Quadragesima
septima, Tabiena, verb. excommunicat. 5. casu 52. Caieta.
verb. excommunicatio. cap. sexagesimo septimo, Martin.
Ledesm. 2. 4. quest. vigesima sexta, artic. secundo, pag. 360.
colum, tercia, §. Quadragesima septima, & Nauar. in Ma-
nual. cap. vigesimo septimo, numero centesimo quadra-
gesimo sexto, §. Quadragesima sexta. Alphonsus Vivaldo in
suo Candelabro aureo titu. de interdicto, numero cente-
simo octuagesimo septimo, & Sebast. Medice, par. 2. tit. 9.
q. 78. nu. 105.

Primo, ex parte interdicti, seu cessationis à Diuinis re-
quiritur, quod sit generalis, & localis, hoc est, quod tota il-
la Ciuitas, seu terra, aut villa sit interdicta, seu cessare de-
beat à diuinis; & hoc non solum si interdictum sit vali-
dum, sed etiam si sit nullum, aut ratione precedentis ap-
pellationis, aut alia de causa, ex Angel. Anto. Tabiena, Syl-
uest. vbi supra §. Octauo, & Nauar. cit. & Vivaldo, vbi su-
pra, numero 162. conclus. 3. Quia non pertinet ad eos de
validitate, vel nullitate interdicti iudicare. Non autem
habet locum hæc constitutio in interdicto, aut cessatione
speciali ex gl. in d. Clement. prima in verb. *Generalibus*, &
Vivaldo cit. conclusio. secunda. Si quidem hæc solum ser-
uantur in Ecclesijs, in quibus sunt inductæ, c. Delectis, de
appellat.

Secundo, ex parte auctoritatis requiritur, quod vel im-
ponatur à Sede Apostolica, hoc est, à Papa ipso, & idem si
fiat per eius delegatum, argum. cap. Si Apostolica, de præ-
bend. libro sexto. Nam isti auctoritate Sedis Apostolicæ
solent interdicta imponere, & idem si sit positum à iure
communi; Nam Canon etiam ponit interdictum ciuitati,
quæ infecta fuerit Episcopum, vt ca. Felicis, §. Ciuitas, de
penis. libro sexto, ex Anton. Syluest. §. Secundo, & Tabie-
na, vbi supra in princip. Vel ab ordinario loci, & idem di-
cendum in delegato ordinarij, dummodo tamen habeat
speciale mandatum ad interdicendum, quia tunc potius
est Minister, quam delegatus, argum. cap. fin. de offic. dele-
g. & ipse committens facere dicitur, secus autem si man-
datum speciale non habeat. Vel à Concilio Provinciali,
aut illius auctoritate, vel à Conuentu, Capitulo, vel Col-
legio Regulari, vel seculari ex consuetudine, vel alias hanc
potestatem habente; Quod idem docent Syluest. vbi su-
pra, numero 92. versic. Sed aduerte, & Tabiena vbi supra,
§. Primo, procedere, si interdictum sit positum ab aliqua
persona particulari, quæ hoc posset ex speciali consuetu-
dine, si quidem consuetudo iurisdictionem ordinariam
date potest, c. cum contingat, de foro compet. quo casu lo-
cus esset huic penæ in cessatione, vel interdicto generali à
tali persona imposito.

Tertio, ex parte effectus, vt ait Caietan. requiritur, quod
huiusmodi interdictum, seu cessatio à Diuinis, seruetur à
Cathedrali, scilicet vbi est Ecclesia Cathedralis, vel à Ma-
trice, id est, vbi deest Cathedralis, sed est matrix Ecclesiæ,
vel à Parochiali Ecclesia scilicet, vbi nec Cathedralis, nec
46 matrix Ecclesia est, sed parochialis. Matrix autem Eccle-
sia ex Ioann. Andr. in d. Clement. prima, quem refert, &
sequitur Ioann. Bachonus 4. distinctio. undecima, questio.
vnica, artic. quarto, hic intelligitur Baptismalis, seu maior
loci, quæ ideo dicitur Matrix, quia sicut mater generat, sic
illa per baptismum regenerat, & sic etiam Cathedralis in
Ciuitate per baptismum dici potest, etiam matrix Eccle-
sia; ideo autem hic exprimitur matrix Ecclesia, quia ali-
quando interdicuntur loca non habentia Ecclesiam Cath-
edralem, quæ tamen habent matricem; Et hoc locum
habet etiam cum illa matrix Ecclesia religiosi non ser-
uantibus subest, quoad reliqua temporalia, vel spiritualia,
scilicet quoad presentationem, & collationem, aut quia
est vicaria eorum, siue non subest illis, cum generaliter lo-
quatur. Quod si in aliquo loco interdicto non sit aliqua
Cathedralis, nec matrix, quia forte est in alio loco non in-
terdicto, vt contingere potest, quando est interdicta villa,
vel castrum non habens inclusam Cathedralis Ecclesiæ,
aut matricem, puta quia matrix Ecclesia est in alia terra

non interdicta, vel Ecclesiæ plures sunt in villa, vel castris,
& nulla principalior, quia quælibet equaliter suis paro-
chianis baptismum, & alia Sacramenta ministrat, tunc
quidem distinctione opus est, si enim omnes istæ seruant
interdictum, tunc quidem religiosi etiam seruare tenentur,
aliàs penam huius Canonis incurruni; si verò aliquæ ser-
uant, & aliquæ non seruant, religiosi non seruantes hanc
penam non incurruni, quamuis parochia illis intra cuius fi-
nes situm est Monasterium, obseruet. Si quidem vs reli-
giosus penam hanc incurrat, necesse est, vt interdictum il-
lud, seu cessatio ab omnibus illis parochialibus obser-
uetur, vt glos. in d. Clem. 1. in verb. *Matricem*, in fine Alpho-
sus Vivaldo, tit. de interdicto, numero centesimo sexage-
simo secundo, Conclus. 5. DD. omnes allati tradunt. Quan-
do autem interdicta est Prouincia, vel Diocesis, si in aliquo
bus ciuitatibus, aut castris matrix Ecclesia seruat interdi-
ctum, in aliquibus non, locus erit penæ in illis locis tantum,
in quibus seruat, & non in alijs.

47 Quod si quæras, an quoad interdictum Prouinciæ dicitur
Ecclesia Metropolitana Matrix, ita, vt illa seruante in-
terdictum, religiosi totius Prouinciæ scienter non seruantes
hac pena ligentur? Respondet cum glos. in d. Clem. 1.
in verbo *Matricem*, Ioanne Bachono, 4. dist. 11. quest. vili-
ca, artic. 4. in fine, & DD. allatis, quod non, per textum
huius Clem. dicentem, *Cathedralem*, vel *Matricem*, unde
sicut interdicta Metropolitana Ecclesia non intelligitur
in eadem Matrix intelligi scilicet per totam Prouinciæ,
sed solum vbi Metropolitana est matrix; ita interdicta Ec-
clesia Metropolitana ligabuntur soli religiosi illi de Ciui-
tate Metropolitana, & non alijs.

48 His addo ex glos. in d. Clement. 1. in verb. *appellat*, in
& in verb. *subiacere*, de sentent. excomm. & DD. cit. Quod
si sententia interdicti verè ligat, & matrix Ecclesiæ illam
non obseruat, religiosi non seruantes, etsi pena huius Ca-
nonis non ligentur, hoc est non sint excommunicati, alijs
tamen penis sunt ligati, quæ habentur cap. fin. de excomm.
prælat. in antiq. & cap. Auctoritate, & cap. Episcoporum,
de priuileg. lib. 6. vbi habetur, *quod Clerici, seculares, & reli-
giosi sunt suspensi ab officio, & beneficio, & omni iurisdictio-
ne, & eis interdicitur ingressus Ecclesiæ, & sunt irregula-
res, & ineligiblees ad ius, & passiuè*, vt glossa in d. Clem. 1.
in verbo, *obseruare*, & Alphonsus Vivaldo, vbi supra, nu.
162. Conclus. Sexta, expresse tradunt. Sin autem sententia
interdicti verè non ligat impediende appellatione, vel alia
nullitate, & matrix Ecclesiæ illam seruat religiosi non ser-
uantes ligantur hac pena, sed non alijs: Quando verò te-
net, & per Ecclesiam matricem seruat, ligantur verique
Quando verò nec tenet, nec seruat, neutri ligantur, qui-
do autem Ecclesia matrix seruat, quia ipsa est specialiter in-
terdicta, non est locus huic penæ, quæ intelligitur de inter-
dicto generali, ad quod religiosi tenentur. Quando autem
Episcopus mandat seruari interdictum, & capitulum man-
dat, aut facit contrarium potius Episcopo est obediendum.
Et hæc omnia intelligenda sunt, quando religiosi sciunt in-
terdicti à matrici, aut parochiali Ecclesia obseruari: Tunc
autem Religiosi intelliguntur scire obseruantiam interdi-
cti à matrici Ecclesia, quando viderint diuina officia in
Ecclesia Cathedrali, aut matrici, aut parochiali celebrari
ianus clausis, & voce submissa excommunicatis, &
interdictis, exclusis; vel alio sensu corporis perceperint, id
est, auditu illud obseruari, quod intellige auditu probabi-
li si quidem probabiliter ignorant non ligantur; tunc
autem obseruare quis dicitur, quando abstinere animo il-
lud obseruandi. Addit autem Tabiena, fratres ordinis Pre-
dicatorum Congregationis Lombardia habere gratiam à
Leone Papa X. circa obseruationem interdicti, de qua re
plura legi possunt apud Concilium Tridentinum, Sess. vigesi-
ma quinta, de Regular. capit. duodecimo, vbi statuit [re-
censuræ, & interdicta, nedum à Sede Apostolica emanata,
sed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Epi-
scopo, à Regularibus in eorum Ecclesijs publicentur, at-
que seruentur.]

49 Decima quarta excommunicatio nulli reseruata habe-
tur in Extrau. de Treuga, & pace [vbi Sixtus Papa IV.
excommunicat Religiosos Mendicantes, & Ecclesiarum
paro-

parochialium Rectores, si pacem inter se factam violent, a qua tamen absolui non possunt, nisi de expresso consensu partis laeae, & praevia satisfactione debita. Sed quia Constitutio haec particularis est, & ad partes Germaniae, & praefertim ad oppidum Eslingen. Constant. Diocesis limitata esse videtur, communiter ab auctoribus omitti solet. Et haec tenus de excommunicationibus ad religiosos spectantibus de iure communi nulli referuatis.

De excommunicationibus ad Laicos, eos praefertim, qui publicam personam gerunt, in iure spectantibus, quae nulli referuatur.

Cap. XXXIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Principes, ac alij officiales, si tertio moniti à Praelatis iustitiam eis facere recusant, excommunicati sunt.
- 2 Rectores Civitatum, & officiales laici locorum, onera personalia, aut realia personis Ecclesiasticis imponentes, excommunicationem incurrunt.
- 3 Iurisdicção Praelatorum quae, & quando evacuari solet à Dominis temporalibus.
- 4 Statuta contra libertatem Ecclesiasticam facientes, aut iam facta servari procurantes excommunicati sunt.
- 5 Statuta contra Ecclesiasticam libertatem observari facientes, an excommunicatus sit, si ea ex libris eradat.
- 6 Rectores, & alij officiales Civitatis, in qua Summus Pontifex eligendus est, si quae eis praecipuntur, non observent, in excommunicationem incidunt.
- 7 Persequentes, spoliantes aut gravantes personas Ecclesiasticas, aut eorum consanguineos, aut ecclesias, quia aliquem eligere nolunt, pro quo ipsi intercesserint, excommunicati sunt.
- 8 Gravamen per spoliū, seu persecutio iniusta, quanam dicenda.
- 9 Regalia, aut bona Ecclesiarum, vel Monasteriorum occupare, & usurpare praesumens, excommunicationem incurrit.
- 10 Masculinum à Canone prolatum puniente delicta feminas etiam comprehendit.
- 11 Absolutionem, vel revocationem alicuius censure per vim, aut metum extorquens, excommunicationem incurrit, talisque absolutio irrita, & nulla censetur.
- 12 Absolutionem à censura per vim extorquens, non secuta absolutione, in excommunicationem non incidit.
- 13 Casum fraudulenter fingens, ob quem iudex ad mulierem pro testimonio accipiendi personaliter vadit, excommunicatus est.
- 14 Praelatos, aut personas Ecclesiasticas ad submitteñdū Ecclesias, aut bona, aut iura earum laicis compellens in excommunicationem incidit.
- 15 Tempus modicum in iure quodnam censetur.
- 16 Domini temporales, subditis suis prohibentes, ne quid personis Ecclesiasticis vendant, ab eis iure emanant, excommunicationem incurrunt.
- 17 Domini temporales sibi non subditis interdicens, ne personis Ecclesiasticis aliquid vendant, non sunt excommunicati.
- 18 Domini temporales, & eorum officiales, Episcopis,

& Inquisitoribus, in pertinentibus ad eorum officia non obediētes, quando excommunicationem incurrant.

- 19 Episcopus, & Inquisitor, si in mandato discrepent, quid agendum.
- 20 Christianum quemcunque per assassinos interficiens, aut interfici mandans, excommunicatus est, etiamsi mors inde subsecuta non sit.
- 21 Assassini quinam dicantur.
- 22 Repraesalia contra personas Ecclesiasticas, vel bona earum concedentes, quando excommunicationem incurrant.
- 23 Repraesalia quanam proprie dicenda, & censenda sint.
- 24 Inquisitores, eorumque commissarij super haeresi deputati, sub praetextu inquisitionis, ab aliquo pecuniam illicitè extorquentes, excommunicati sunt.
- 25 Pecuniae nomine, etiam omne id, quod pecunia aestimari potest, intelligi solet.
- 26 Potestates, Rectores, & alij officiales Communitatum, facientes, aut scribentes statuta, quibus usuras solvi, aut solutas non restitui praecipitur, excommunicationem incurrunt.
- 27 Principes, & Magistratus directè, vel indirectè subditos suos, aut alios cogentes, quo minus libere Matrimonium contrahant, excommunicati sunt.
- 28 Magistratus seculares, si ab episcopis requisiti eis in clausura Monialium conservanda non auxiliantur, in excommunicationem incidunt.

1 Prima excommunicatio ad Iudices, & personas publicas pertinens, habetur in cap. administratores, 23. quaestio. 5. [vbi excommunicantur omnes Principes, & officiales, qui tertio admoniti ab Episcopis, vel Ecclesiasticis Praelatis, iustitiam eis super eorum causis facere recusant.]

2 Secunda excommunicatio habetur in cap. Non minus, & cap. adversus, de immunitate eccle. [vbi primo, excommunicantur omnes Rectores, & Consules Civitatum, & alij officiales Laici quorumcunque Locorum, qui angarias & exactiones indebitas, id est, onera personarum, aut rerum Ecclesiasticis, aut Ecclesiasticis personis imponunt, & eorum fautores. Secundo excommunicantur praedicti, qui iurisdictionem Praelatorum, & auctoritatem, quam habent in suis hominibus evacuunt, quia tam isti, quam illi sunt excommunicati, si moniti non desistant, nec absolvi debent, donec competenter satisfecerint. Tertio, excommunicantur successores praedictorum officialium, nisi infra mensem excessum suorum praedecessorum purgaverint, & satisfecerint. Et hi duo Canones innovantur virtute Bullae Cœnæ Domini, ut diximus capitulo vigesimo secundo.]

Circa hunc Canonem observandum est ex Palud. 4. d. 18. quaestio. 3. Summa Astensis par. 2. libro 7. tit. 2. casu 10. Angel. verbo, excommunic. 7. casu 5. Anton. 3. par. tit. 25. cap. 26. Sylvest. verbo, excommunic. 9. numero duodecimo, §. Quinta. Tabiena, verbo, excommu. 5. casu 18. Caiet. verbo excommunicatio, cap. 40. Martin. Ledesm. 2. 4. q. 26. art. 2. pag. 358. col. 3. §. Quinta, & Nau. in Man. c. 27. num. 115. §. Quinta.

Primo, Appellatione Iurisdictionis, quae evacuari dicitur, venit iurisdicção temporalis Praelatorum, quam, s. Praelati Ecclesiastici habent in temporalibus, quam Domini temporales purè evacuare frequenter videntur, adeo ut Praelati restent temporales Domini ferè solo titulo.

Secundo, Prærequiritur monitio, adeo, ut non ipso facto, sed nisi moniti desistant, excommunicationem incurrit, non ab ipso monitore, sed à iure hoc latam, scilicet tam ipsi Consules, & Rectores Civitatum, quam fautores eorum, ut in d. c. Non minus, habetur, & sufficit vna monitio cum dilatione competenti, & excluditur appellatio, quia correctione